

גיבורי אמונה

חמש דמויות מקראיות
מלמדות על חיי האמונה

ג'ואל ר' ביקי

גיבורי אמונה

גיבורי אמונה

חמש דמויות מקראיות
מלמדות על חיי האמונה

ג'ואל ר' ביקי

Portraits of Faith

Joel R. Beeke

© 2004, 2015 by Joel R. Beeke

Reformation Heritage Books

3070 29th St. SE, Grand Rapids, MI 49512

616-977-0889

orders@heritagebooks.org

www.heritagebooks.org

מאנגלית: אסתר פגסין
עיצוב: סטיב דיויס

© 2025. כל הזכויות למהדורה העברית שמורות להוצאת הגפן

www.ha-gefen.org.il

אין להעתיק, לשכפל, לצלם, להקליט, לשכתב, לאחסן במאגר מידע
או להפיץ ספר זה או קטעים ממנו בשום צורה או בשום אמצעי -
אלקטרוני, אופטי או מכני, ללא אישור מראש ובכתב מהוצאת הגפן.

כל המובאות מהברית החדשה לקוחות מהתרגום החדש של הברית החדשה.
© כל הזכויות לתרגום החדש של הברית החדשה
שמורות לחברה לכתבי הקודש בישראל.

נדפס בישראל

מסת"ב 1-40-7046-965-978 ISBN

לפיטר ולואיס ונדרסטל,
אוהבי המושיע ובשורתו וחבריי
הנאמנים, המעודדים והאכפתיים.

תוכן העניינים

קיצורי שמות ספרי התנ"ך והברית החדשה	9
פתח דבר	11
1. מבוא: מהי אמונה?	13
2. אדם וחווה: אמונה תמימה	21
3. האישה השונמית: אמונה כנועה	37
4. האישה הכנענית: אמונה בוגרת	59
5. כלב בן יפונה: אמונה מתמידה	79
שאלות לעיון	97

קיצורי שמות ספרי התנ"ך והברית החדשה

התנ"ך

בראשית	ברא'	דניאל	דני'
שמות	שמות	עזרא	עזרא
ויקרא	ויק'	נחמיה	נחמ'
במדבר	במד'	דברי הימים א	דה"א
דברים	דבר'	דברי הימים ב	דה"ב
יהושע	יהו'		
שופטים	שופ'		
שמואל א	שמ"א	מתי	מתי
שמואל ב	שמ"ב	מרקס	מרק'
מלכים א	מל"א	לוקס	לוקס
מלכים ב	מל"ב	יוחנן	יוח'
ישעיה	ישע'	מעשי השליחים	מה"ש
ירמיה	ירמ'	אל הרומים	רומ'
יחזקאל	יחז'	הראשונה אל הקורינתים	קור"א
הושע	הושע	השנייה אל הקורינתים	קור"ב
יואל	יואל	אל הגלטים	גלט'
עמוס	עמוס	אל האפסים	אפס'
עובדיה	עוב'	אל הפיליפים	פיל'
יונה	יונה	אל הקולוסים	קול'
מיכה	מיכה	הראשונה אל התסלוניקים	תסל"א
נחום	נחום	השנייה אל התסלוניקים	תסל"ב
חבקוק	חבק'	הראשונה אל טימותיאוס	טימ"א
צפניה	צפנ'	השנייה אל טימותיאוס	טימ"ב
חגי	חגי	אל טיטוס	טיט'
זכריה	זכר'	אל פילימון	פילמ'
מלאכי	מלא'	אל העברים	עבר'
תהילים	תהי'	איגרת יעקב	יעקב
משלי	משלי	איגרת פטרוס הראשונה	פטו"א
איוב	איוב	איגרת פטרוס השנייה	פטו"ב
שיר השירים	שה"ש	איגרת יוחנן הראשונה	יוח"א
רות	רות	איגרת יוחנן השנייה	יוח"ב
איכה	איכה	איגרת יוחנן השלישית	יוח"ג
קוהלת	קוה'	איגרת יהודה	יהודה
אסתר	אסתר	ההתגלות	התג'

הברית החדשה

פתח דבר

הכנס השנתי של התנועה האוונגלית של ויילס שמתקיים בעיר האוניברסיטאית אבריסטווית', מושך אליו מאות צעירים. הם גודשים את מסדרונות האולם הגדול, רבים נושאים מחברות וספרי בריתות פתוחים, וכולם מאזינים בקשב רב לדוברים. חלקם אינם מאמינים, ולעיתים קרובות במהלך השבוע של הכנס, שבו הכתובים מקבלים יחס רציני ומוסברים בצורה ברורה, האדון ישוע קורא להם ופוקח את עיניהם לכוחו המושיע.

בכנס של שנת 2003 ד"ר ג'ואל ביקי העביר ארבע הרצאות שבחנו את מצבם ואת אמונתם של אנשים שונים, ביניהם אדם וחווה, האישה השונמית, האישה הכנענית וכלב בן יפונה. הוא תיאר כיצד אלוהים מחפש גברים ונשים שונים מאוד זה מזה וקורא להם אליו.

עברו שנים מאז שמעתי את אותן ההרצאות, אבל לעיתים שמעתי עדויות על חזרה בתשובה בקהילות שונות (כולל הקהילה שאליה משתייכת בתי) שנוקפו לזכות כוח השכנוע של מילותיו של ד"ר ביקי באבריסטווית'. ספקות נפתרו, שאלות נענו, ותחומים שבהם שרר בלבול התבהרו.

כעת, כשההרצאות האלה הועלו על הכתב, תועלתן תגדל מאוד. רועי קהילה כמוני ישמחו לקבל כלי עזר שכזה. משיחיים צעירים

ומבוגרים יתעודדו ויתחזקו בזכות קריאת העמודים המופלאים האלה.
כל מי שישאל שאלות בנוגע לטבעה של אמונה מושיעה, ימצא בספר
זה הדרכה ותועלת.
הלוואי שאלוהים יברך את הספר הזה ויגרום לאמיתותיו להשפיע
על רבים.
ג'ף תומס

1

מבוא: מהי אמונה?

אנו נוטים תכופות להשתמש במילים בלי להתעמק במשמעות שלהן. חשוב על המילה "חסד". כולנו מדברים על חסד, מכריזים שאנחנו נושעים בחסד ואומרים שאנחנו תולים את תקוותנו בחסד. אבל האם חשבנו אי פעם על המשמעות של המילה חסד?

הבחנתי שוב בבעיה זו כשביקרתי חברת קהילה מבוגרת בבית אבות. שמתי לב שבחדר הקטן שלה, קטן בהרבה מביתה הקודם, היה תלוי על הקיר שליד מיטתה רק דבר אחד - כרטיסיה קטנה. הסקרנות שלי התעוררה, ושאלתי: "מה כתוב על הכרטיסייה?" היא הזמינה אותי להקיף את המיטה ולראות.

"מה שכתוב על הכרטיסייה הזאת הוא תמצית חיי", היא אמרה. היא כתבה את המילה "חסד" באנגלית וליד כל אות כתבה חלק מאמרה שפירושה "אוצרות אלוהים בזכות המשיח" (God's Riches At Christ's Expense).

אני בטוח שהאמרה הזו אינה המשמעות המלאה של חסד, אבל היא מציגה חלק נכבד ממנה, ומציעה לנו התבוננות חדשה ומרעננת על עומקה של המילה הנהדרת "חסד".

אמונה

מילה נוספת שבה אנחנו משתמשים תכופות ללא מחשבה יתרה על משמעותה, היא אמונה. אנו יודעים שבלי אמונה אי אפשר להיות רצוי לאלוהים. אנו יודעים שהאמונה היא המרכז והיסוד של חיי היום-יום המשיחיים. אבל מהי אמונה?

בשנת 1974 התחלתי את ההכשרה התאולוגית שלי. אחד המורים שלי רצה לבחון את רמת ההבנה התאולוגית שלי ואת יכולות הכתיבה שלי, לכן הוא אמר: "אתן לך משימה כבר בהתחלה. כתוב בשני עמודים, אולי בחמישה, ולכל היותר בעשרה, מהי אמונה".

תחילה חשבתי שאולי עליי לפנות לשפת המקור ולבדוק את המילים שבהן משתמש התנ"ך. המשמעות העיקרית של שלושת המילים המרכזיות שבהן התנ"ך משתמש כדי לתאר אמונה, היא "להישען" או "לנוח". אחרי כן יכולתי לפנות למילה pistis מהברית החדשה, המשמשת יותר מחמשת מאות פעמים כדי לתאר את אמונתו של המשיח ו להסביר מה זאת אומרת לבטוח באדון ישוע המשיח. ואולי יכולתי לבסס את עבודתי על הגדרת האמונה שמופיעה בקטיוזם המקוצר של וסטמינסטר: "האמונה בישוע המשיח היא חסד מושיע. משמעות החסד הזה היא שאנחנו נושעים אך ורק באמצעות ישוע המשיח, והישועה שלנו נסמכת אך ורק עליו כפי שהוא מוצג בבשורה". איזו מסגרת נפלאה להגדרת האמונה!

ידע, הסכמה, אמן

או שאולי יכולתי להשתמש בהגדרת האמונה הרפורמית, שלפיה אמונה מתבטאת בידע מושיע, הסכמה מושיעה ואמן מושיע. על ידע מושיע אפשר היה לפתח תורה נפלאה. יכולתי להסביר שאינך מאמין רק באמצעות שכלך אלא בכל לבבך. באמצעות האמונה אתה טועם את

טובו של אלוהים במשיח (תהי' לד 9), ומקבל ומעכל אותו. התאולוג הרפורמי הרמן הוקסמה הדגים זאת כך: שני אנשים הסתכלו על מנת פיצה. האחד לא היה יכול לאכול אותה משום שחלה בסרטן קיבה, אבל הוא ידע עליה הכול. הוא היה תזונאי, והיה מודע לכל הערכים התזונתיים שלה. האדם השני ידע מעט מאוד על ההיבטים התזונתיים של הפיצה. הוא ראה שהיא מכוסה בגבינה ובנקניק פפרוני, נגס בה, לעס אותה ועיכל אותה. "מי מהשניים נהנה באמת מהפיצה?" שאל הוקסמה. האיש שאכל אותה, כמובן. ידע מושיע פועל בצורה דומה. אחר כך מגיעה הסכמה מושיעה, ההסכמה שלנו עם אלוהים לגבי זהותו, על כל גדולתו הנפלאה, כפי שהוא נגלה במשיח ובדבר אלוהים. הייתי יכול לפאר את האב, את הבן ואת רוח הקודש. הייתי יכול לומר יחד עם התאולוג סמואל רתרפורד: "איני יודע את מי מישויות האלוהים אני הכי אוהב, אך את זאת אני יודע: אני אוהב כל אחת מהן וזקוק לכולן". אמונה מושיעה מסכימה גם עם הזהות שלי: חוטא חסר כול, עני ונזקק, שחי בזכות ישוע המשיח, אחד משלוש ישויות האלוהים - האב שבשמיים, הבן שמושיע והרוח שמקדשת. אחר כך מגיע אמון מושיע לב ליבה של האמונה. משמעו לתלות את כל ביטחוני באלוהים ולבטוח במשיח בלבד לישועה. זו יכולה להיות דרך נפלאה לתאר אמונה.

אמונה אמיתית ואמונה מזויפת

אבל חשבתי שחייב להיות ממד נוסף לאמונה. אולי אני צריך להסתכל על האמונה מנקודת מבט רפורמית, ולהבדיל בין אמונה אמיתית לאמונה מזויפת. לשם כך אבחן את ארבעת סוגי האמונה. ראשית, אמונה היסטורית או אמונה שכלית. זוהי אמונה למראית עין בדבר אלוהים. שנית, אמונה בניסים - אמונה שמשהו מיוחד עומד

להיעשות לי, בי או באמצעותי. שלישית, אמונה זמנית, אמונה ששמחה באלוהים לתקופת מה, אבל אינה מושרשת עמוק במשיח ובדבר אלוהים. בסופו של דבר היא פונה בחזרה לעולם לנוכח רדיפות. רביעית, אמונה מושיעה, אמונה שמתחזקת בשעת מבחן ומחזיקה מעמד עד קץ.

אוזלת ידן של הגדרות

כשניסיתי לתאר את האמונה בכל הדרכים האלה, התחלתי להבין שאמונה היא משהו עשיר בהרבה מכל השפה התאולוגית שלי. היא רחבת יריעה כמו החיים עצמם, משום שאמונה היא לב היחסים שלנו עם אלוהים. היא המאפיין המרכזי של אדם שנולד מחדש. שאול השליח אומר שאנחנו חיים באמונה, ואמונה זו נובעת מהלב. זהו המוקד של הקיום הרוחני שלנו, השורש שממנו נובעות כל אותן פעולות שמביאות כבוד לאלוהים בחיי המאמין ובכל ישותו.

אין שפה תאולוגית שיכולה לתפוס את העומק והרוחב והגובה של הדבר הנהדר שאותו אנחנו מכנים "אמונה". אמונה היא פעולה של כל הלב הבאה לידי ביטוי כל החיים. היא רחבה כפי שהיא עמוקה. היא כוללת גם את הנושאים כבדי המשקל הקשורים לישועת הנפש וגם את הפרטים השגרתיים של חיי היום-יום. ללא אמונה איני יכול לאכול, לשתות או לעשות את כל מה שאני עושה לכבוד אלוהים. ללא אמונה אני תמיד חוטא כי "בלי אמונה אי אפשר להיות רצוי לאלוהים" (עבר' יא 6).

רוחב היריעה של האמונה

אמונה היא חלק בלתי נפרד מחירות משיחית. היא בלתי ניתנת להפרדה מתפילה, משלום, מתקווה, מאהבה, מחזרה בתשובה ומהתכחשות עצמית. אמונה חייבת להתייחס לשאלות הקשות של החיים:

שאלות לגבי סבל, בדידות וייאוש, ניסיונות קשים, ההשגחה והצלב. אמונה היא עורק החיים של בישור. היא הנחת היסוד שמאחורי השקפת העולם והחיים שלי. אמונה כוללת את כל הזהות שלי. אמונה מובילה אותי לאותו תיאור עצום ונפלא של כבוד אלוהים: "הרי הכול ממנו, הכול דרכו, והכול אליו. לו הכבוד לעולמים" (רומ' יא 36). בהיותך משיחי, עליך להתחיל באמונה, להמשיך באמונה ולסיים באמונה. אמונה היא לב הקשר שלך עם אלוהים. היא הלב של החיים עצמם. היא הלב של כל התאולוגיה, ובמיוחד של תורת הישועה.

אינך יכול לחזור בתשובה ללא אמונה. אינך יכול להאמין ללא חזרה בתשובה. בכל פעולה של אמונה אנחנו חוזרים בתשובה מתוך אמונה ומאמינים מתוך חזרה בתשובה. אמונה וחזרה בתשובה הן כמו שני צדדים של אותו מטבע, הן שייכות זו לזו. ללא אמונה איני יכול להשתחרר מהחטא שבליבי או להבין את חוקי אלוהים - את הדרישות ואת הרוחניות שלהם. איני יכול להתענג ללכת בדרכי אלוהים. איני יכול להבין את הבשורה ואת ההצדקה ללא אמונה. אני מקבל את כל אלו רק באמצעות אמונה.

איני יכול להתקדש ללא אמונה. דבר לא יחבור לטובה בליבי אם איני מאמין באמת באלוהים. ובלי אמונה איני יכול לשמוח ברוח הקודש ששוכנת בתוכי, איני יכול להרגיש את חותמה של הרוח בליבי, שכן כפי שאומר שאול: "ובהאמינכם בו, נחתמתם גם אתם ברוח ההבטחה, רוח הקודש" (אפס' א 13). נוסף על כך, אמונה היא העיקרון שמעורב בכל מעשי הטובים באמת.

אמונה פועלת באהבה (גלט' ה 6) והיא בלתי נפרדת מסגולותיו של החסד. חסד אף פעם אינו פועל בנפרד מאמונה ואף פעם אינו מתחרה איתה. עקרון האמונה בלבד (*sola fide*) ועיקרון החסד בלבד (*sola gratia*) פוסעים יד ביד בשדות המרעה של דבר אלוהים,

ומאפשרים לנו להלל את אלוהים, להשתחוות לו ולפאר אותו. רוח הקודש מעוררת בנו את האמונה באמצעות הכרות דבר אלוהים ובאמצעות סעודת האדון והטבילה. כל תחום התאולוגיה השיטתית הוא תחום של אמונה.

אמונה בפועל

השקעתי כמעט חמישים שעות במחקר הזה עוד לפני שכתבתי משפט אחד, אך כל מה שעשיתי לא סיפק אותי. איכשהו הכול היה מופשט מדי. לכן התחלתי לחקור בכתובים כיצד הם מתארים אמונה. קודם פניתי לאיגרת אל העברים יא, הפרק על גיבורי האמונה, וראיתי כיצד המחבר תיאר את האנשים האלה כדי לחזק מאמינים יהודים שרוחם נפלה בגלל רדיפות. ראיתי כיצד הוא מתאר דמויות של אנשי אמונה מהמקרא כמו הבל, חנוך ואברהם, מציג היבט אחד או שניים של אמונה שיש לכל אחד מהם, ולאט לאט חושף את עושרה.

אז הבנתי: זו הדרך! תוכל להבין מהי אמונה בצורה הטובה ביותר כשתראה איך האמונה פועלת באמצעות הרוח בחייהם של חוטאים כמונו. כשהבנתי זאת התחילה התקדמות אמיתית.

בארבעת הפרקים הבאים אני רוצה לחלוק איתכם את פרי המחקר שלי. אבחן ארבעה היבטים של אמונה ואראה איך הם פעלו בחיים של דמויות מקראיות מסוימות. אותן דמויות לא נכללו ברשימת גיבורי האמונה שבאיגרת אל העברים יא, ולכן בדרך כלל הן אינן נתפסות כמופת לאמונה, אך בכל זאת יש בכוחן ללמד אותנו דברים רבים. בחרתי אותן בקפידה, ואני מאמין שהן מייצגות היבטים של אמונה שקהילת המשיח ישוע זקוקה להם נואשות כיום.

בזמן שנבחן את הדמויות הללו, שאל את עצמך שלוש שאלות. ראשית, האם יש לי אמונה מושיעה? שנית, האם ההיבט המיוחד של

האמונה שבולט בדמות המקראית הזו, ניכר בחיי? השאלה השלישית והחשובה ביותר היא איך הממד המסוים הזה של אמונה יכול להביא אותי לאמונה קדושה ובוגרת יותר?

אני מתפלל לאלוהים שרוח הקודש תשפיע ברכה על דבריי כדי שכבן אלוהים תוכל לגדול בחסד ובדעת האדון ישוע המשיח. אם לא נושעת, אני מתפלל שתבין עד כמה ריקים החיים ללא אמונה מושיעה ושתראה שאפשר לחיות חיים נהדרים רק באמצעות אמונה במשיח.

אלוהים גדול – חיים גדולים

אם עדיין אינך תלמיד של המשיח, השטן ניגש אליך ואומר: "אל תהיה משיח! אם תהפוך למשיח, חייך יהיו מוגבלים. אתה תחיה בעולם צר". אלא שההפך הוא הנכון.

בסוף תקופת השירות שלי בצבא ארצות הברית, אחד הסמלים אמר לי: "אני מקווה שכשתצא שוב אל העולם הגדול, תצליח להסתדר". שאלתי: "למה אתה אומר לי את זה?"

"כי העולם גדול", הוא אמר. "אני בצבא, ואני משרת את הדוד סם¹. העולם שלי מוגבל, אבל היות שאני משרת את המדינה, יש לי ביטחון. אלא ששם, בעולם, תהיה לבד, לא יהיה לך ביטחון".

"המפקד, אני משרת מישהו גדול יותר מהדוד סם", אמרתי. "האלוהים שלי הוא אלוהי היקום, ואני בטוח שהוא ידאג לי".

כמשיחי, אינך משרת רק את עצמך. אם אינך משיחי, אין בעולמך משהו גדול ממך, ואתה רק גרגיר אבק. האם השקפת פעם ממטוס וחשבת שכל אדם קטנטן שמתרוצץ למטה באחת מהמכוניות הקטנטנות הללו, נראה כמו גרגיר אבק? אך אלוהים הוא אלוהי היקום – האל שיצר מיליוני כוכבים וגלקסיות. והמשיחי יכול לומר: "האל הזה הוא

1. כינוי לארה"ב.

האלוהים שלי! העולם שלי גדול בהרבה כי אלוהי הבטיח לי שכל הדברים חוברים יחד לטובתי כדי שאוכל לחיות לכבודו באמונה".

אמונה היא האמצעי שמאחד אותי בזכות המשיח עם האלוהים האדיר של כל היקום. אמונה מעניקה לחיי רוחב, עומק, גובה ומשמעות. אם לא נושעת, חייך קטנים ומוגבלים. אבל אם אתה משיח, חייך גדולים משום שאתה שייך לאלוהים גדול.

ילד בן שמונה עמד למות. אביו שאל אותו: "בני, אינך מפחד למות?"

"לא אבא", ענה הילד. "כשג'ורג' ויטפילד בא לעיר ושמעתי את הדרשה שלו, שמעתי על האלוהים הגדול שלו, ומאז רציתי להיות עם האלוהים הגדול של ויטפילד".

יש לנו אלוהים גדול, לא רק בחיים הללו אלא גם בחיי הנצח. אמונה באלוהים גדול היא הדבר שנותן למשיחי ביטחון לאורך זמן. למשיחי יש נחמה בחיים, במוות ובנצח. זו נחמה אחת, והיא מועילה לחיים האלו, למוות ולנצח - היא טובה לכל מצב, לנצח נצחים. הקטכיזם של היידלברג מאשר שישוע הוא הנחמה היחידה שלנו בחיים ובמוות, ומתאר זאת במילים כה יפות: "אינני שייך לעצמי, לא בגוף ולא בנפש, לא בחיים ולא במוות. אני שייך למושיעי הנאמן ישוע המשיח, אשר בדמו היקר כיפר על החטאים שלי".² הוא נשא את העונש שהייתי ראוי לו על חטאיי. לשם כך הוא הקריב את חייו ושפך את דמו היקר. הוא המושיע שלי!" המושיע הנאמן, שמת למעני, יושב כעת לימין האב כדי לחיות למעני, להיות אדון לחיי ולהכין אותי להיות איתו באשר הוא. בארבעת הפרקים הבאים, נביט על האלוהים הגדול הזה דרך משקפי האמונה, ונשאל את עצמנו איך האמונה הזו פועלת בחיינו.

2. נחמה אחת ויחידה, הוצאת הגפן, 2008, עמ' 7.